

ТЕКСТ І МЕГАТЕКСТ ЯК ЧЛЕНИ ЄДИНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ РОДИНИ

The article deals with the communicative phenomenon of megatext as a structural and meaning unity of a main text (novel, monograph, essay etc.) and auxiliary texts, aimed at optimizing and deepening communication (epigraph, commentaries, preface etc.). There have been analyzed the structure and functions of a megatext unity, peculiarities of a megatext addressers' and addressees' activity, preserving or breaking their communicative rights. The role of communicative competence in a megatext reader's activity is highlighted.

Key words: communication, text, megatext, communicant's right, communicative competence.

Стаття посвячена рассмотрению коммуникативного феномена мегатекста как структурного и смыслового единства основного текста (романа, монографии, эссе и т.п.) и вспомогательных текстов, направленных на оптимизацию и углубление коммуникации (эпиграф, комментарии, предисловие и т.п.). Анализируются структура и функции мегатекстового целого, особенности коммуникативной деятельности адресантов и адресатов мегатекста, соблюдение или нарушение их коммуникативных прав. Акцентируется роль коммуникативной компетенции в деятельности читателя мегатекста.

Ключевые слова: коммуникация, текст, мегатекст, право коммуниканта, коммуникативная компетенция.

Статтю присвячено розгляду комунікативного феномену мегатексту як структурної і змістової єдності основного тексту (роману, монографії, есе тощо) та допоміжних текстів, спрямованих на оптимізацію й поглиблення комунікації (епіграф, коментарі, передмова тощо). Аналізуються структура і функції мегатекстового цілого, особливості комунікативної діяльності адресантів та адресатів мегатексту, дотримання чи порушення їхніх комунікативних прав. Акцентується роль комунікативної компетенції в діяльності читача мегатексту.

Ключові слова: комунікація, текст, мегатекст, право комуніканта, комунікативна компетенція.

Доісторичні часи – це часи, про які не залишилися письмових пам'яток. Отже, поява, становлення та диверсифікація письмової комунікації – це знаковий вияв цивілізаційних зрушень в історії людства. Письмова комунікація з давніх часів і дотепер залишається одним із найпоширеніших та найефективніших засобів фіксації, збереження й передачі інформації через час і простір. Письмове повідомлення, від буденної записки до наукового трактату, поєднує людей у спільному акті комунікації, перетворюючи їх, за словами А. Папіної, на "два активні начала евристичної діяльності. Один учасник реалізує комунікативний задум (повідомлення певної інформації), другий розшифровує його" [9, с. 8]. При цьому "відповідальність" за функціонування письмового комунікату лягає на обидвох учасників. "Текст не є автономним, він не існує сам по собі: відповідальність розподіляється поміж письменником і читачем", – пише Кіт Оутлі, пропонуючи нове позначення цього спільного процесу – *writingandreading* (українською це щось на кшталт "письмоїчитання") [19, с. 161]. Перегукується із цією тезою і думка

Є. Сидорова: "сутність тексту може бути встановлена лише за умови врахування взаємозв'язків тексту та комунікативних діяльностей учасників акту мовленнєвої комунікації (автора й реципієнта)" [12, с. 82].

Цю наукову розвідку присвячено **проблемі оптимізації комунікативного функціонування** тексту, того процесу, що отримав невимовну назву "письмоїчитання". Мається на увазі поглиблення інформаційного потенціалу тексту (діяльність адресанта) і поліпшення його інтерпретацій (діяльність адресата) за рахунок розширення обсягу й ускладнення структури у межах такого комунікативного феномену, як мегатекст. Термінопоняття **мегатекст** було запропоновано нами ще в 1991 році [4, с. 76 і далі; див. також: 2; 3; 6, с. 141; 5, с. 72–73]. В теперішньому науковому дискурсі циркулює з десятків термінів, похідних від терміну *текст*: макротекст, гіпертекст, паратекст, метатекст, передтекст, гіпотекст, інтертекст, текстон [див. зокрема: 5; 10, с. 226–229; 14, с. 120–159; 15, с. 25]. Кожен із них висвітлює свою грань багатогранного феномену вербального повідомлення, структурованого як текстове ціле. Увагу саме до структури тексту зокрема ілюструє промовиста назва одного з останніх видань, де зібрано публікації науковців з різних країн "Text and Language. Structures. Functions. Interrelations" (2010) [22]. Отже, дослідження в цій царині є безумовно **актуальним**.

Метою нашої розвідки є встановлення ролі мегатексту і його окремих складників у діяльності комунікантів, в тому числі в дотриманні чи порушенні так званих "прав" комунікантів, а саме комунікативних прав адресанта й адресата [про це див. 3, с. 28], або "прав читача" та "прав автора", про які пише В. Чернявська з посиланням на З.Тураєву [15, с. 17]. Для досягнення цієї мети вирішимо кілька **завдань**: розтлумачимо зміст терміну мегатекст, опишемо його дихотомічне членування на основний текст і допоміжний складник, проаналізуємо комунікативні потенції кожного допоміжного складника.

Мегатекст, за нашим визначенням, це єдність основного тексту та допоміжного тексту. Ці частини розрізняються прагматичним спрямуванням, комунікативною валідністю й облігаторністю своєї наявності в мегатексті. *Основний текст* є абсолютно облігаторним, він ціннісно домінує над допоміжним, прагматично спрямований на передачу повідомлення як такого. Це текст *оповідання, статті, роману, есе, монографії* тощо. *Допоміжний текст* – це множина (від 1 до 7–8) текстових повідомлень, які факультативно супроводжують основний текст, є ціннісно другорядними і прагматично допоміжними, тобто спрямованими на оптимізацію функціонування основного тексту. Це *передмова/післямова, зміст, анотація, резюме, виноска, коментар, глосарій, бібліографічний перелік, присвята, епіграф*. Сукупність основного та допоміжного (щонайменше одного) текстів утворює комунікативно гетерогенне ціле, яке ми і називаємо мегатекстом.

Генетична спорідненість тексту і мегатексту доволі очевидна. Звичайно, стартовою точкою завжди є текст. Іноді він від самого початку супроводжується допоміжним(и) повідомленням(и), наприклад, текст та епіграф до нього, текст і присвята. В такому випадку текст надходить до комунікативного простору

одразу у "мегатекстовій упаковці". Але частіше за все поява чи розростання мегатекстової структури хронологічно *слідє* за появою основного тексту. Крім того, варіативність мегатекстової структури з тим самим основним текстом (як комунікативною першопричиною) теж є поширеним явищем. За результатами досліджень, що довше текст циркулює в комунікативному просторі, що більшим є його інформаційний потенціал, то більшою є вірогідність нарощування на нього як на ядро все нових і нових допоміжних повідомлень. Частіше за все з'являються нові коментарі, глосарії, передмови, що відрізняються від своїх попередників (якщо такі вже були). А отже, кожного разу з'являються нові конфігурації мегатекстової структури. Так, згідно зі спостереженнями О.Лукиїнової над мегатекстовими втіленнями роману Н. Готорна "Червона літера", 5 видань цього твору англосмовної класики, що вийшли друком упродовж 40 років (1959–2000), жодного разу не повторили мегатекстову структуру [7].

Чи можуть складники мегатексту функціонувати окремо один від одного? І так, і ні. Основний текст, зрозуміло, може, якщо він від початку створений без будь-яких допоміжних повідомлень, що відбувається регулярно у випадку публікації творів малої форми. Це притаманно передусім художньому, публіцистичному, інформаційному стилям. Іноді мегатекстова структура, наявна від початку (основний текст + епіграф, чи присвята, чи зміст), видозмінюється, наприклад, елімінуються допоміжні повідомлення, але основний текст продовжує своє комунікативне існування, перетворившись із мегатексту у просто текст. Подібні трансформації мегатекстової структури виникають з перевиданнями творів для іншомовних/іншокультурних читачів або для читачів іншої вікової групи, аніж та, що передбачалась автором при написанні твору. Таким чином, розуміємо, що основний текст є самодостатньою, автономною комунікативною одиницею як у межах мегатексту, так і поза ними.

Питання щодо автономного функціонування допоміжних повідомлень має кілька відповідей. Більшість із них (повідомлень) втрачає сенс і не представляє інтересу для читача поза своїми зв'язками з основним текстом. Присвята, виноска, коментар, зміст (особливо у разі нумерологічного позначення розділів, параграфів основного тексту) виконують свою комунікативну функцію виключно у межах мегатексту.

Присвята більше важлива для реалізації комунікативних прав автора, оскільки є відбиттям пошани до певної особи і майже не інформативна для читача. *Виноска* як окреме допоміжне повідомлення експлікує побічний, додатковий хід міркувань стосовно якоїсь тези, висловленої в основному тексті. Як така вона розширює інформаційне поле мегатексту, але не є самодостатньою комунікативною одиницею.

Коментар нерозривно пов'язаний з основним текстом як змістовими, так і формально-мовними зв'язками. На думку Ж. Женетта, висловлену в його книзі "Палімпсести: література в другому ступені", коментар вступає із своїм передтекстом (тим текстом, що коментується) у метатекстуальні відношення

[Цит. за 14, с. 121–142], що є виявом змістових зв'язків. Формально-мовними маркерами їхньої єдності зокрема виступає дейксіс, за Майклом Туланом, це – "всі ті мовні елементи, які мають орієнтаційну функцію *here, there, now, then (тут, там, зараз, потім)* і свідчать, що дискурс відбувається в конкретному місці й у конкретний час" [23, с. 59]. Пітер Стоквел стверджує, що дейктичні маркери створюють "нульову точку" (*zero point*) дейктичного поля. Зміна цих маркерів призводить до дейктичного зсуву (*deictic shift*) і до переходу в інше дейктичне поле [21, с. 79].

Проте дейктичного зсуву на межі основного тексту та коментаря не відбувається, попри те, що ці два повідомлення – коментар і його "передтекст" (якщо скористатися терміном Ж. Женетта) – розташовано у різних візуальних полях: коментар знаходиться у виносці внизу сторінки або (що буває значно частіше) взагалі в іншій частині видання, в кінці розділу чи навіть усюго тексту, і при цьому є включеним у спеціальний розділ "Коментарі". Все це не стає на заваді у реалізації дейктиків *тут, далі, наступний текст*, ужитих у коментарі, в системі координат *саме передтексту*, а зовсім не того розділу, де розташоване коментуюче повідомлення. Наприклад, у коментарях до роману Оксани Забужко "Музей покинутих секретів" читаємо: "*nous sommes les artistes* далі в тексті "ну сомм лез артїст" – ми митці (*фр.*)" [24, с. 829]. Звернімо увагу на дейктичну відсилку "далі в тексті" – йдеться про текст роману після 241 сторінки, де вжито коментоване французьке вкраплення. Відстань між центром дейктичного поля, від якого відштовхується дейктик *далі в тексті*, і коментарем, що містить цей вислів, становить 588 сторінок. В цьому ж виданні читаємо: "Для тих, хто слабо орієнтується в історичному контексті представлених *тут* сюжетів, додаю список книжок..." [Там само, с. 827]. Це коментар, що розташовується за текстом роману і відсилає читача до вже прочитаних сюжетів, тобто до того, що залишилося *там*, позаду. Але прислівник *тут* сигналізує про спільність дейктичного поля основного тексту (роман) і допоміжного тексту (коментар).

Таким чином, виявляється входження кожного окремого коментаря до єдиного дейктичного поля основного тексту і нездатність утворити власне поле або увійти до (неіснуючого) єдиного дейктичного поля мегатекстового компонента "Коментарі". Жодне інше допоміжне повідомлення не демонструє подібної формальної єдності з основним текстом.

Специфічним є також становище з комунікативними правами адресанта й адресата у мегатексті, що містить не-авторський коментар як допоміжне повідомлення. Сам факт появи коментаря пов'язаний із появою додаткової комунікативної фігури (коментатора) у ланцюжку "автор-текст-читач". Ця фігура, як і її діяльність, не передбачувались автором і порушують засадниче право автора бути у своєму творі експліцитним тією мірою, якою він вважає за доцільне. Як писав М. Бахтін, "висловлювання (роман у тому числі – І.К.) закінчується... мовчазним *dixi* (я все сказав)" [1, с. 250]. Не зважаючи на це, коментатор бере на себе просвітницьку місію досказати те, чого не досказав автор. Тлумачення натяків, роз'яснення алюзій, атрибуція прихованих цитат,

переклад іншомовних включень – все це врешті-решт націлене на поліпшення тезаурусних запасів читача, на закриття певних лакун у його культурному світогляді. Але такі зміни, по-перше, модифікують образ адресата, закладений у будь-яке повідомлення, по-друге, позбавляють читача можливості реалізувати своє право на "читання між рядків", яке, на думку Кетрін Еммотт, дає насолоду читачеві, якщо йому до снаги впоратися з додатковими викликами літературного твору і реалізувати свою здатність здогадатися про те, що не сказано прямо (*the pleasure that readers can get from the additional demands that such texts make on their inference-making abilities*) [16, с. 158].

Компонент мегатексту "зміст" виконує виключно допоміжну функцію, інформуючи читача стосовно архітектонічної побудови основного тексту, посторінкового розташування його частин (це його обов'язкова функція), а також про тематику кожної архітектонічної частини, якщо та має відповідну назву (ця функція не є обов'язковою). Оптимізуючи процес читання, зміст не претендує на окремий самостійний статус існування. Наявність змісту в структурі мегатексту також не є обов'язковою і залежить від обсягу основного тексту та від волі видавця. Вилучення змісту як мегатекстового складника (такі трансформації маємо у перевиданнях літературних творів) певною мірою утискає комунікативні права адресата, позбавляючи його можливості ознайомитись із цілісною структурою комунікативного продукту і швидко зорієнтуватись у його тематичному репертуарі.

До компонентів мегатексту, які мають потенції самостійного комунікативного функціонування, уналежнюємо передмову/післямову, бібліографічний перелік та епіграф. Усвідомлюючи строкатість цього ланцюжка, все ж наполягаємо на функціональній схожості його складників. *Передмова/післямова*, будучи орієнтованою на основний текст, тим не менше є самостійним завершеним текстовим утворенням, до якого читач звертається з певним специфічним комунікативним завданням – у стислій формі отримати оглядово-дайджестову інформацію про автора і головні теми основного тексту, про загальне тло (естетико-літературне, соціально-економічне чи наукове), на якому вибудовано головне повідомлення. Для певного сегменту читацької аудиторії змістовий потенціал передмови/післямови може бути достатнім і навіть вичерпувати собою читацький запит на інформацію. Авторство передмови/післямови переважно належить іншій, ніж автор тексту, особі і на відміну від коментаря не порушує комунікативних прав ані адресанта, ані адресата, розширюючи при цьому загальний інформаційний вміст мегатексту.

Бібліографічний перелік як обов'язковий складник майже кожного наукового мегатексту є не лише показником авторської обізнаності у науковій парадигмі, в яку вписане його дослідження, але й слугує цінним джерелом відповідної інформації для адресатів мегатексту і як такий користується неабияким попитом у фахових читачів.

Серед усіх допоміжних повідомлень, що входять до мегатексту, у фокусі уваги дослідників частіше за все опинявся *епіграф*. Серед останніх згадок наведемо думки З.Тураєвої про цей "факультативний елемент тексту", що "має

подвійну спрямованість на вихідний текст і на новий текст", у який він інтегрується [13, с. 54]. Розмірковуючи в даному випадку про самостійний статус епіграфа, наголосимо на особливості цього статусу. Епіграф ще до включення у мегатекст є прецедентним текстовим феноменом, який функціонує в комунікативному просторі самостійно: Біблійною цитатою, строфою поетичного твору, приказкою тощо. Долучаючися до основного повідомлення як епіграф, такий текст "ускладнює свою смислову структуру за рахунок внесення його до семантичної структури цитуючого (ми б сказали основного –І.К.) тексту" [13, там само]. Але найцікавіше може відбуватися з епіграфом тоді, коли він *отримує* статус прецедентного тексту саме у ролі епіграфа і надалі функціонує в цьому статусі самостійно, поза межами мегатексту. Так сталося з епіграфом до роману Е. Хемінгуей "І сходить сонце": фраза Гертруди Стайн "Всі ви втрачене покоління" циркулює в комунікативному просторі і досьогодні, її прецедентність безперечна, хоч не всі, хто нею послуговуються, пам'ятають першоджерело. Комунікативна діяльність адресанта й адресата мегатексту, що містить епіграф, передбачає необхідність залучення широкого кола літературних, світоглядних, загальнокультурних знань. Особливість читацького складника у процесі "письмайчитання" в такому випадку полягає у встановленні семантичних перегуків цитованого в епіграфі тексту й основного тексту. Це вимагає від читача напруженої комунікативної діяльності й у разі успіху надає інтелектуальної та естетичної насолоди.

Виключно допоміжну функцію оптимізації комунікативного процесу виконують анотації та додатки. *Анотація* містить максимально згорнутий, компресований варіант змістової структури основного повідомлення, іноді окреслення кола потенційних читачів, яким адресовано основний текст. Її функція – надати читачеві можливість обрати алгоритм подальшої комунікативної діяльності: розпочати читання основного тексту чи перервати комунікацію як нецікаву.

Додатки – це тип допоміжного складника мегатексту переважно у науковому дискурсі. Їхня роль у комунікативному процесі писання і читання основного тексту полягає у розвантаженні останнього, виведенні за його межі інформаційних блоків, які є менш вартісними порівняно з головним повідомленням. Читач звертається до додатків за наявності бажання отримати якнайповнішу інформацію, викладену в основному тексті, залучаючи до неї проміжні ланки логічних міркувань, кількісні дані, схеми і таблиці, розміщені в окремому текстовому блоці. Додатки оптимізують загальний процес комунікації.

Специфічною рисою мегатексту є спрямованість читацького переміщення текстовим простором. Розмірковуючи над співвідношенням форми та змісту тексту, Г. Москальчук зауважує, що форма володіє власною специфікою структурного характеру і головною рисою тут виявляється "необерненість (рос. – необратимость) тексту в часі і просторі, це виявляється в односторонній орієнтації фізичної (матеріальної) сторони тексту" [8, с. 7]. Інакше кажучи, форма, словесна тканина тексту розгортається одновекторно:

зліва направо, від початку до кінця. У свою чергу, мегатекст є відхиленням від цього загального правила. Читачеві доводиться мандрувати графічним масивом мегатексту як у прямому, так і в зворотному напрямках. При цьому він має керуватися певними дороговказами – формальними сигналами про необхідність відхилитися від розгортання тексту зліва направо і переміститися в зовсім іншу локацію текстового простору. Такими маркерами слугують позначки виноски (астерікси чи цифрові позначки над рядком), позначки бібліографічного посилання (цифри чи імена в дужках певної конфігурації) – всі ці маркери "закликають" читача звернутися до допоміжного компонента мегатексту, розташованого на певній відстані від відправної точки. Скориставшись додатковою інформацією, читач має повернутися до основного тексту і продовжити рух зліва направо, у напрямку до кінця тексту. Все це вимагає від читача певного рівня *комунікативної компетенції*.

Рей Джекендофф стверджує, що "природні навички мовної компетенції (*language acquisition*) формуються у дитини у віці від 2 до 12 років, після чого можливо лише спеціальне навчання (*deliberate training*)" [18, с. 25, 118]. Навички комунікативної компетенції формуються у читача впродовж його життя і прирощуються за рахунок практики читання все нових і нових типів текстів. Принагідно згадаємо унікальну особливість розгортання комп'ютерного гіпертексту у безлічі напрямків і унікальну систему гіпертекстових посилань (*links*), уміння користуватися якими виникло у широкого читацького загалу зовсім нещодавно.

Процес читання літературного тексту сприймається багатьма дослідниками крізь призму метафор. Джоана Гевінс зокрема пише: "найчастіше читання описують у термінах метафори *занурення (sensation of being "immersed in...")*" [17, с. 129]. Пітер Стоквелл оперує концептуальною метафорою ЧИТАННЯ ЦЕ МАНДРІВКА (READING IS A JOURNEY) [21, с. 152]. Спираючися на останню метафору, варто зауважити, що читання мегатексту метафорично уявляється мандрівкою з путівником у руках. Мандрівник може скористуватися послугами і порадами путівника, а може знехтувати ними і відправитись у подорож-читання основного тексту, оминаючи всі підказки допоміжних текстів. В окремих випадках він може обмежитися лише путівником, навіть не вирушаючи у подорож. Зрозуміло, що вибір залишається завжди за читачем. Але так саме зрозуміло, що максимум інформаційного потенціалу реалізує саме мегатекстове ціле. Вслід за Є. Сидоровим, його можна трактувати як суперзнак, цей термін науковець пропонує, розмірковуючи про текстовий семіозис і роблячи висновок, що "компоненти тексту варто вважати знаками, а цілісний текст – суперзнаком" [11, с. 182].

На завершення роздумів стосовно тексту і мегатексту як членів єдиної комунікативної родини, наголосимо, продовжуючи родинну метафору, що "батьки" у них різні: автор основного тексту не завжди є автором допоміжних текстів; коментарі, передмови, епіграфи – це комунікативні продукти інших осіб. Об'єднання основного і допоміжного складників у єдину мегатекстову структуру відбувається частково з волі основного автора (епіграф, присвята,

зміст, додатки, бібліографічний перелік, виноски, посилання), частково без його волі (коментарі, передмова/післямова, анотація). Важливим у даному випадку є синергетичний ефект, породжуваний таким об'єднанням.

Література

1. Бахтин М.М. Эстетика словесного творчества / Бахтин Михаил Михайлович. – М.: Искусство, 1979. – 424 с.
2. Колегаєва І.М. Літературний твір й іншомовна читацька аудиторія. (Комунікативні аспекти текстових трансформацій) / І.М. Колегаєва // Щорічні записки з українського мовознавства. – Одеса: Вид-во Одеського держ. унів. ім. І. Мечникова, 1996. – Вип. 3. – С. 9–22.
3. Колегаєва І.М. Мегатекст як вияв комунікативної гетерогенності цілого завершеного тексту / І.М. Колегаєва // Мовознавство. – 1996. – № 1. – С. 25–30.
4. Колегаєва І.М. Текст как единица научной и художественной коммуникации / Колегаєва Ирина Михайловна. – Одесса: Одесоболлиграфиздат, 1991. – 120 с.
5. Колегаєва І.М. Текстовая парадигма: микро-, макро-, мега-, гипер- и просто текст / І.М. Колегаєва // Записки з романо-германської філології. – Одеса: Фенікс, 2008. – № 22. – С. 70–80.
6. Колегаєва І.М., Голубенко Л.Н. Феномен комунікативного посередництва. Его роль в становлении филолога / І.М. Колегаєва, Л.Н. Голубенко // Записки з романо-германської філології. – Одеса: Латстар, 2000. – № 7. – С. 136–143.
7. Лукіянова Е.Ф. Мегатекст и образ читателя / Е.Ф. Лукіянова // Записки з романо-германської філології. – Одеса: Фенікс, 2003. – № 13. – С. 117–128.
8. Москальчук Г.Г. Структура текста как синергетический процесс / Москальчук Галина Григорьевна. – М.: Едиториал УРСС, 2003. – 296 с.
9. Папина А.Ф. Текст: его единицы и глобальные категории / Папина Аза Феодосьевна. – Изд. 2-е. – М.: Едиториал УРСС, 2010. – 368 с.
10. Пьеге-Гро Н. Введение в теорию интертекстуальности / Пьеге-Гро Натали: Пер.с фр. – М.: Изд-во ЛКИ, 2008. – 240 с.
11. Сидоров Е.В. Онтология дискурса / Сидоров Евгений Владимирович. – Изд. 2-е. – М.: Книжный дом "ЛИБРОКОМ", 2009. – 232 с.
12. Сидоров Е.В. Порядок текста: монография / Сидоров Евгений Владимирович. – М.: Изд-во РГСУ, 2011. – 208 с.
13. Тураєва З.Я. Лингвистика текста. Текст: Структура и семантика / Тураєва Зинаида Яковлевна. – Изд. 2-е, доп. – М.: Книжный дом "ЛИБРОКОМ", 2009. – 144 с.
14. Фатеева Н.А. Интертекст в мире текстов: Контрапункт интертекстуальности / Фатеева Наталья Александровна. – Изд 3-е, стереотипное. – М.: КомКнига, 2007. – 280 с.
15. Чернявская В.Е. Лингвистика текста: Поликодовость, интертекстуальность, интердискурсивность / Чернявская Валерия Евгеньевна. – М.: Книжный дом "ЛИБРОКОМ", 2009. – 248 с.
16. Emmott C. Reading for pleasure. A cognitive poetic analysis of "twists in the tale" and other plot reversals in narrative texts / Emmott Catherine // Cognitive Poetics in Practice. – London, New York: Routledge, 2003. – P. 145–159.
17. Gavins J. "Too much blague?" An exploration of the text worlds of Donald Barthelme's 'Snow White' / Gavins Joanna // Cognitive Poetics in Practice. – London, New York: Routledge, 2003. – P. 129–144.
18. Jackendoff R. Patterns in the Mind. Language and Human Nature / Jackendoff Ray – New York, London, Toronto: Harvester Wheatsheaf, 1993. – 246 p.
19. Oatley K. Writing and reading. The future of cognitive poetics / Oatley Keith // Cognitive Poetics in Practice. – London, New York: Routledge, 2003. – P. 161–173.
20. Semino E. Possible worlds and mental spaces in E.Hemingway's 'A Very Short Story' / Semino Elena // Cognitive Poetics in Practice. – London, New York: Routledge, 2003. – P. 83–98.
21. Stockwell P. Cognitive Poetics. An Introduction / Stockwell Peter. – London, New York: Routledge, 2002. – 193 p.
22. Text and Language. Structures. Functions. Interrelations. Quantitative Perspectives / Advisory editor Eric S. Wheeler. – Wienn: Praesens Verlag, 2010. – 251 p.
23. Toolan M. Narrative. A Critical Linguistic Introduction / Toolan Michael. – London, New York: Routledge, 2002. – 260 p.
24. Забужко О. Музей покинутих секретів: роман / Забужко Оксана. – Вид. 2-е, доп. – К.: Факт, 2009. – 832 с.

References

1. *Bakhtin M.M.* Estetika slovesnogo tvorchestva / Bakhtin Mikhail Mikhaylovich. – M.: Iskustvo, 1979. – 424 s.
2. *Kolegayeva I.M.* Literaturniy tvir i inshomovna chitats'ka auditoriya. (Komunikativni aspekty tekstovikh transformatsiy) / I.M. Kolegayeva // Shchorichni zapysky z ukrayins'kogo movoznavstva. – Odesa: Vyd-vo Odes'kogo derzh. univ. im. I. Mechnikova, 1996. – Vyp. 3. – S. 9–22.
3. *Kolegayeva I.M.* Megatekst yak viyav komunikativnoyi geterogennosti tsilogo zavershenogo tekstu / I.M. Kolegayeva // Movoznavstvo. – 1996. – № 1. – S. 25–30.
4. *Kolegayeva I.M.* Tekst kak yedinitsa nauchnoy i khudozhestvennoy komunikatsii / Kolegayeva Irina Mikhaylovna. – Odesa: Odesoblpoligrafizdat, 1991. – 120 s.
5. *Kolegayeva I.M.* Tekstovaya paradigma: mikro-, makro-, mega-, giper- i prosto tekst. / I.M. Kolegayeva // Zapysky z romano-germans'koyi filologiyi. – Odesa: Feniks, 2008. – № 22. – S. 70–80.
6. *Kolegayeva I.M., Golubenko L.N.* Fenomen komunikativnogo posrednichestva. Ego rol' v stanovlenii filologa / I.M. Kolegayeva, L.N. Golubenko // Zapysky z romano-germans'koyi filologiyi. – Odesa: Latstar, 2000. – № 7. – S. 136–143.
7. *Lukiyanova E.F.* Megatekst i obraz chitatelya / E.F. Lukiyanova // Zapysky z romano-germans'koyi filologii. – Odesa: Feniks, 2003. – № 13. – S. 117–128.
8. *Moskal'chuk G.G.* Struktura teksta kak sinergeticheskyy protsess / Moskal'chuk Galina Grigor'evna. – M.: Editorial URSS, 2003. – 296 s.
9. *Papina A.F.* Tekst: yego yedynitsy i global'niye kategorii / Papina Aza Feodos'evna. – Izd. 2-e. – M.: Editorial URSS, 2010. – 368 s.
10. *Sidorov E.V.* Ontologiya diskursa / Sidorov Evgeniy Vladimirovich. – Izd. 2-e. – M.: Knizhnyy dom "LIBROKOM", 2009. – 232 s.
11. *Sidorov E.V.* Poryadok teksta: monografiya / Sidorov Evgeniy Vladimirovich. – M.: Izd-vo RGSU, 2011. – 208 s.
12. *P'ege-Gro N.* Vvedenie v teoriyu intertekstual'nosti / P'ege-Gro Natali: Per.s fr. – M.: Izd-vo LKI, 2008. – 240 s.
13. *Turaeva Z.Ya.* Lingvistika teksta. Tekst: Struktura i semantika / Turaeva Zinaida Yakovlevna. – Izd. 2-e, dop. – M.: Knizhnyy dom "LIBROKOM", 2009. – 144 s.
14. *Fateeva N.A.* Intertekst v mire tekstov: Kontrapunkt intertekstual'nosti / Fateeva Natal'ya Aleksandrovna. – Izd 3-e, stereotipnoe. – M.: KomKniga, 2007. – 280 s.
15. *Chernyavskaya V.E.* Lingvistika teksta: Polikodovost', intertekstual'nost', interdiskursivnost' / Chernyavskaya Valeriya Evgen'evna. – M.: Knizhnyy dom "LIBROKOM", 2009. – 248 s.
16. *Emmott C.* Reading for pleasure. A cognitive poetic analysis of "twists in the tale" and other plot reversals in narrative texts / Emmott Catherine // Cognitive Poetics in Practice. – London, New York: Routledge, 2003. – P. 145–159.
17. *Gavins J.* "Too much blague?" An exploration of the text worlds of Donald Barthelme's 'Snow White' / Gavins Joanna // Cognitive Poetics in Practice. – London, New York: Routledge, 2003. – P. 129–144.
18. *Jackendoff R.* Patterns in the Mind. Language and Human Nature / Jackendoff Ray – New York, London, Toronto: Harvester Wheatsheaf, 1993. – 246 p.
19. *Oatley K.* Writingandreading. The future of cognitive poetics / Oatley Keith // Cognitive Poetics in Practice. – London, New York: Routledge, 2003. – P. 161–173.
20. *Semino E.* Possible worlds and mental spaces in E.Hemingway's 'A Very Short Story' / Semino Elena // Cognitive Poetics in Practice. – London, New York: Routledge, 2003. – P. 83–98.
21. *Stockwell P.* Cognitive Poetics. An Introduction / Stockwell Peter. – London, New York: Routledge, 2002. – 193 p.
22. Text and Language. Structures. Functions. Interrelations. Quantitative Perspectives / Advisory editor Eric S. Wheeler. – Wienn: Praesens Verlag, 2010. – 251 p.
23. *Toolan M.* Narrative. A Critical Linguistic Introduction / Toolan Michael. – London, New York: Routledge, 2002. – 260 p.
24. *Забужко О.* Музей покинутих секретів: роман. / Забужко Оксана., Вид.2-е, доп. – Київ: Факт, 2009. – 832 с.